

هو العليم

نظام تربیتی عالم وجود

سلوک خانوادہ - تہران - جلسہ ۳۵

بیانات

حضرت آیت اللہ حاج سید محمد محسن حسینی

طہرانی

قدس اللہ سرہ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ

وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَاللَّعْنَةَ عَلَى أَعْدَائِهِمْ

أَجْمَعِينَ

خیلی خوشوقتیم از زیارت رفقا و دوستان، بعد از این که بنده مطلع شدم از نظر دوستان خودمان بر ممانعت از زیارت رفقا، خلاصه اصرار کردیم: خب؛ شوق خودمان را چه کنیم که می‌خواهیم رفقا را ببینیم؟ خب دیگر در یک محدوده‌ای اجازه دادند که چند کلمه‌ای در خدمتتان عرائضی داشته باشیم. انشاءالله برای فرصت‌های دیگر اگر خداوند توفیق بدهد، مجال بیشتری پیدا بشود. علی‌کلّ حال باید تسلیم رضای خدا بود، که هرچه او تقدیر کند. هرچه آن خسرو کند، شیرین بُوَد.

یادم هست در وقتی که مرحوم آقا کسالت پیدا کرده بودند، یک کسالت چشم. چشمشان کسالت

پیدا کرده بود، افتادگی شبکه ریتینگ، که بهش دکولمان می گویند. ایشان آمده بودند [و] دیگر همه برنامه‌ها و کارهایشان تعطیل شده بود و در بیمارستان که تشریف داشتند من در خدمت ایشان بودم، دو هفته‌ای طول کشید.

یک روز در بیمارستان من به ایشان گفتم که آقا این قضیه‌ای که برای شما پیش می‌آید چیست؟ خلاصه ما نفهمیدیم! یا قلبتان درد می‌کند، یا چشمتان، یا دیسک کمر کدایی و یا سنگ صفرا و اکثر و امثال ذلک، این‌ها قضیه‌اش چیست؟ ظاهراً کلکسیونتان دارد تکمیل می‌شود!

ایشان فرمودند: نه! هنوز یک مقداریش مانده! هنوز مانده.

گفتم: حالا می‌شود برای ما بگویید که این ...، آخر با آن وضع و با آن کیفیت، اصلاً نمی‌گنجید در ذهنمان، نمی‌گنجید که این چگونه می‌شود؟

فرمودند که: آسیدمحسن! من الآن در چه سنی هستم؟ الآن، در این بیمارستان که بیمارستان لبافی‌نژاد بود و همان قسمت چیز ... من در این

بیمارستان، حقایقی برایم روشن شد که تا الآن روشن نشده بود!

ببینید! یک ولی خدا! در آخر عمر، آن‌هم در آخر

عمر! وقتی که پیغمبر می‌فرماید: **ربّ زدنی فیک**

تحیر^۱، آن پیغمبرش! خدایا، هر لحظه تحیر و

حیرت مرا نسبت به مراتب اسماء و صفات لا یتناهی

خودت بیشتر بگردان، خب این حکایت از چه

می‌کند؟ حکایت از این می‌کند که مراتب علم ربوبی

به نحوی است که حتی رسول خدا، که واسطه فیض

بین خدا و بین همه ممکنات هست، و هرچه به همه

عوالم وجود از انسان و غیر انسان و عوالم و این‌ها

می‌رسد، از دریچه رسول خداست، تا الآن که الآن

است، و تا خدا که خدایی خواهد کرد، هرروز دارد

به علم پیغمبر اضافه می‌شود. علمی که نبوده! اگر

باشد که اضافه نمی‌شود؛ معنا ندارد. علمی که نبوده،

دارد اضافه می‌شود! یعنی سیر در مرتبه ذات، که

همان ظهورش در اسماء کلیه و صفات کلیه است،

سیر تا خدا خدایی می‌کند است؛ نه در یک حدّ که

---

^۱ الفواتح الالهية و المفتاح الغيبية، ج ۱، ص ۲۷۶.

انسان به مرتبه کمال برسد، خب تمام شد! دیگر تمام مطالب روشن شد، دیگر تمام حقایق روشن شد، دیگر تمام مسائل، دیگر هرچه ته و توی خدا بود، درآوردیم! هرچه بوده، این دیگر لری اش، این دیگر ... نه! این طوری نیست! مسئله به این کیفیت نیست!

می فرمودند من الآن در این بیمارستان به یک مطالبی رسیدم که تا به حال بر من مخفی بود و این لطف پروردگار است به انسان که برای انسان این مسائل باید روشن بشود، این حقائق باید روشن بشود، و فقط از کتاب نیست، از شنیدن نیست. برسد! انسان باید بهش برسد، و برایش مشخص بشود.

علی کلّ حال، ایشان می فرمودند که: یکی از افراد، وقتی که من در منزل بودم، هنوز به بیمارستان نیامده بودم، یکی از افراد، یکی از دوستان ایشان بود و بعد فوت کرد، و خود او هم در طهران یک جلساتی داشت، افراد زیادی هم با اورفت و آمد می کردند، ولی دیگر مرحوم آقا با او ارتباطی نداشتند. همان کسی که مدّعی بود دیگر نیازی به

استاد نیست، و مرحوم آقا از او تعبیر به یک زارع کرده بودند در کتب خودشان؛ همین ایشان. و خب سوابقی داشتند با مرحوم آقا.

این آمده بوده در منزل به عنوان عیادت و رو کرده بود به ایشان که: خب! با هم رفیق بودند دیگر! سابق خیلی رفیق بودند خب آقای آسیدمحمدحسین! البته ایشان سنشان از مرحوم آقا بیشتر بود همه‌اش که دیگر نمی‌شود، آخر شما به کتابت و تألیف و این مسائل بخواهید پردازید، حالا بالاخره یک مقداری هم باید به او پرداخت! داشت مثلا آقا را نصیحت می‌کرد. باید یک مقداری به او پرداخت و خدا این چیزها را پیش می‌آورد بر این که انسان بیشتر توجه به او بکند.

مرحوم آقا فرمودند که: من به او گفتم که: آقای فلان! شما خدا را فقط در یک ظهور و در یک مظهر می‌بینید. شما فقط خدا را در همین تنهایی و اشتغال به این کیفیت می‌بینید، ولی خدا فقط یک ظهور ندارد. یک ظهورش در نشستن پشت میز و تألیف و بیان مطالب است، یک ظهورش در چشم‌درد و آمدن و ترک کردن و کنار گذاشتن، و به مطالب دیگر توجه

کردن است. یک ظهور خدا در جنگ و جدال با کفار و اینهاست، یک ظهورش آمدن در مسجد و به نماز ایستادن و به خطابه و این مسائل رسیدن است. یک ظهور خدا رفتن با مردم صحبت کردن و بر منبر رفتن و با مردم تکلم کردن است، یک ظهورش در بیماری و در بستر بیماری افتادن و فاصله گرفتن است؛ در همه موارد، باید خدا را دید، نه فقط در یک مورد خاص، و در یک ... یعنی آن موقع خدایی وجود ندارد دیگر، الآن خداست! آن موقع حضوری نیست، الآن حضور است؛ آن موقع دیگر هم نشینی وجود ندارد!

علی کلّ حال اینها مطالبی است که بزرگان نقل کرده‌اند و ما هم باید به دنبال آن مطالب باشیم.

یک مطلبی را که داشتم الآن می‌آمدم گفتم برای رفقا چه بگویم؟ یک چیزی به نظرم رسید، دیگر به طور خلاصه، خدمت دوستان عرض می‌کنم و انشاءالله بقیه مطالب، به حول و قوه الهی، برای جلسه بعد و برای زیارت بعد، و آن مطلب این است که:

این عالم، عالم امتحان و عالم بروز حقائق و مسائل نفسانی است. به طور کلی، این نظام، نظام تربیت است. نظام آمدن در اینجا، و گذران حیات، این نظام نظام تربیت و رسیدن به فعلیت است. یعنی انسان به همان چه که به او پایبند است، و به آن چه که به او اهتمام دارد و به آن چه که به دنبال اوست، این نظام، برای این است که انسان را به آن خواست گاهش برساند. خیلی چیزها در دل ما هست، خیلی مسائل هست، خیلی سلیقه‌ها، خیلی نیات، مطالبی که حتی ممکن است برای خودمان هم مخفی مانده، باز نشده، روشن نشده. نظام تربیتی و نظام تکوین، این هر دو دست به دست هم می‌دهند و انسان را به همانی که هست و به همان وضعیتی که هست و به همان خواسته‌ها و شاکله و سرشت و نیات و اهتمام و تفکر و تمایلش، به چه تمایل دارد به آن می‌رسانند! این نظام، یک همچنین نظامی است؛ نظام تربیتی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم یک روز

به أميرالمؤمنين عليه السلام فرمودند: **يا علي! أنا**

أقاتل الناس على تنزيل القرآن، و أنت تقاتل

الناس على تأويله، يا تأويل القرآن .^۱

من بر تنزیل قرآن با مردم جنگ کردم. یعنی مبارزه کردم، برخورد کردم، که این قرآن را، این رسالت را گسترش بدهم، در شهرها، در بلاد، در بین اقوام، در بین یهود، نصاری، این را گسترش بدهم و بالاخره گسترش هم یک موانعی [دارد]، باید این موانع را از سر راه بردارم دیگر. من بر این تنزیل قرآن و گسترش ظاهر قرآن و ظاهر این سنت، با مردم مقاتله کردم، اما کار مهم بر عهده توست! تو بر تأویل قرآن با مردم مقاتله می کنی.

من آمدم در این عربستان، در این جزیره العرب، در یمن، این طرف و آن طرف، اسلام را گسترش دادم، یعنی گسترش پیدا کرد. در شام، یمن جزیره العرب مردم مسلمان شدند، حجاز، اینها، همه

---

۱. بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۳۰۹: ... سمعنا

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم يقول: أنا اقاتل على التنزيل و على عليه السلام يُقاتل على التأويل.

اسلام را اختیار کردند. ولی این اسلام تا چه حد بود؟
اسلام این‌ها تا چه حد بود؟ یعنی فقط نماز بود؟
خب یک ربات هم که می‌تواند نماز بخواند! فقط
قرآن بود؟ شما یک نوار را بگذارید در یک دستگاه،
برایتان صبح تا شب می‌خواند. این بود؟ این است
مسئله؟ یا این که نه؟ آن حقیقت قرآن، آن تأویل
قرآن، آن باطن، که متابعت از ولایت است، آن دیگر
مسائل نهفته‌ای است که آن مسائل نهفته، در زمان من
باز نشد. در دل‌ها همین‌طور ماند. من نتوانستم و
تکلیف نداشتم پرده بردارم، و پرده را کنار بزنم؛ آمدم
گفتم فقط نماز بخوانید، کار دیگری به کارتان ندارم،
روزه بگیرید، کار دیگری به کارتان ندارم؛ همین.
حج انجام بدهید، کاری به کارتان ندارم، کار خلاف
نکنید و امثال ذلک. وقتی که من سرم را گذاشتم
روی زمین و جسمم از این دنیا رفت، تمام آن نیات،
تمایلات‌ها، خواست‌ها، مخالفت‌های درونی، و
کیفیت اندیشه‌ها می‌آید رو. همه می‌آیند دنبال که؟
دنبال آن خواستشان.

چرا مردم به دنبال ابوبکر و عمر و این‌ها رفتند؟
چرا؟ چون می‌دیدند با امیرالمؤمنین نمی‌توانند کنار

بیایند؛ او بکن و نکن دارد! این کار را بکن و این کار را نکن! این جا برو، آن جا نرو، این عمل خلاف است، این عمل صحیح است. این طور ممکن است خیلی از مسائل برای انسان خلاف باشد، نخواهد انجام بدهد، نمی خواهد انجام بدهد. خدا هم در اینجا مورد را پیش می آورد؛ این می شود چه؟ نظام تربیتی.

آن مورد، و آن کسی که می تواند این تمایلات و افکار را زمینه بدهد به آن که روشن بشود، جناب ابی بکر است! بسیار خوب، این را هم برایتان آوردیم. این علی، این سفارش پیغمبر، این انتسابش، این مطالب پیغمبر، این روز غدیر، این دستور، این هم آقای ابی بکر. نه با ولایت کار دارد، نه با چیز کار دارد، نه با دین، هیچی کار ندارد! فقط می گوید شما بیاید و تسلیم من بشوید، نماز بخوانید، هر کاری خواستید بکنید، بروید بکنید، به هر عملی خواستید دست بزنید، بزنید. مگر هم پالکی هایش نکردند؟ مگر خالد بن ولید نکرد؟ مگر مغیره بن شعبه نکرد؟ مگر اینها نکردند؟ اصلا کارهای شرم آوری که

اصلا نمی‌شود تفوه کرد نسبت به آنها، و بعد هم برای مصلحت و حفظ نظام، نظام خودش: عیبی ندارد، این از خودمان است!

خالد بن ولید را چرا نکشت؟ چون از خودمان است! چون از خودمان است، عیبی ندارد، انجام بدهد، نوش جانش!

اما امیرالمؤمنین نمی‌تواند این حرف را بزند. او امیرالمؤمنین است، او باید مشیت الهی را در نظام تربیتی در این عالم باید اجرا کند. نمی‌تواند با این‌ها کنار بیاید: تو برو بگیر بنشین در خانه، اصلا با تو کاری نداریم! برو بگیر بنشین در خانه، ما با تو کاری نداریم.

هان؟ مگر صاف به امیرالمؤمنین نگفتند که آقا! پیغمبر منصوبت کرد؟ خب کرد که کرد! آقا نمی‌خواهیمت، به که بگوییم؟ ما نمی‌خواهیم تو بعد از پیغمبر باشی!

نمی‌خواهید، نخواهید! خدا حافظ شما، ما رفتیم. هرکس می‌خواهد بیاید اینجا.

بقیه، گر و گر، گله و گله، بلند شوید بروید کجا؟ همانجایی که می‌تواند شما را در همان مرتبه نگه

دارد! هان! نفسانیاتان، تمایلاتان، و این‌ها ...

امام حسین خیلی خوب است، امام حسین خیلی
مظلوم است. برای امام حسین جلسه بگذاریم، برای
امام حسین چه بکنیم. کدام امام حسین؟ امام حسینی
وجود ندارد! امام حسین هزار و چهار صد سال پیش
خوب است، که الآن نیست! متوجه عرائض هستید؟
نه امام حسین الآن! امام حسین الآن هست، حی است
و حاضر است، عین خود امام حسین، سر سوزنی هم
مو نمی‌زند، متنها غائب است، غائب است. ولی
دستورات ... چرا امام حسین خوب است؟ چون
امام حسین را دیگر کشتند، دیگر نمی‌تواند بگوید
بکن و نکن. این امام حسین، خیلی عالی است!
برایش سینه می‌زنیم، جلسه می‌گذاریم، سیاه‌پوش
می‌کنیم، شام می‌دهیم، ناهار می‌دهیم، دیگ
می‌گذاریم و امثال ذلک! همه را دعوت می‌کنیم، در
روزنامه اعلان می‌کنیم، اعلامیه می‌دهیم، در تمام
شهر اعلامیه پخش می‌کنیم: بیاید هیئت امام حسین!
امام حسین هیئت نمی‌خواهد! امام حسین هیئت
نمی‌خواهد! مرحوم آقای حداد مگر نمی‌گفتند؟

مرحوم آقای حداد خیلی آدم خوبی است، بسیار مرد بزرگی بود، بسیار مرد بزرگی بود ...

خب به تو چه مربوط است؟ آدم خوب بود که بود! آدم خوبی بود که بود! به تو چه مربوط است که آدم خوب بود؟ آقای حدادی خوب است که الان در زیر خاک است! این آقای حداد خیلی عالی است، او با آجر فرقی نمی کند! آن آقای حدادی که زیر خاک است با آجر چه فرقی می کند؟ پس آجر خیلی آدم خوبی است، چقدر مقام دارد، چقدر فلان دارد ... اما همین آقای حداد وقتی زنده باشد، می آید در مقابلش می ایستد و می گوید: این این است، این این است، این به درد نمی خورد، این ضدّ ولایت ... مگر حرف در نیاوردند؟ یک مقداریش را مرحوم آقا در روح مجرد آوردند، و الا مطلب خیلی زیادتر از این حرف ها بود. این است مسئله، خیلی مطلب دقیق است.

مرحوم آقا، بسیار مرد بزرگی بود، از اولیاء خدا بود، چقدر مقام داشت! خب بله! مرحوم آقای که الان نیست که به من امر و نهی بکند، این خیلی آقا، آقای خوبی است! بسیار این مرد بزرگی است، چون

دیگر الآن نیست!

اما همان آقای که الآن می‌گوید آن آقا چقدر بزرگ بود، دم چهارراه به خاطر این که آقا نفهمد، سیگار می‌کشید، بعد می‌آمد داخل، چون می‌دانست جلوی آقا نمی‌تواند بکشد، بعد آقا به من می‌فرمودند: این آنجا سیگار می‌کشد، خیال می‌کند من نمی‌بینم!

همین! مرحوم آقا خیلی خوب است... مگر بعد از زمان مرحوم آقا آن فتنه‌ای که پیش آمد و آن انحرافی که ایجاد شد، این، شما خیال می‌کنید همین یک شبه ایجاد شد؟ این در زمان خود مرحوم آقا بوده، مخفی بوده، در دلها بوده. یک نفر همان موقع من را در خیابان دیده بود، از خودشان، گفته بود: آقا بگویم، تمام این مسائلی که برای شما پیدا شده، کینه‌هایی است که از بدر و حنین، از زمان سابق در دلها بوده، پدرتان سرش را گذاشت زمین، حالا روی داده

گفتم: بله آقا، ما از همان موقع هم می‌دانستیم، از همان موقع خبر داشتیم!

کسانی آمدند علمدار آن فتنه بعد از آقا شدند، که
زمان مرحوم آقا، ایشان هدایایشان را پس می فرستاد!
این ها آمدند علمدار شدند. کسانی آمدند بعد از
مرحوم آقا عهده دار آن جریان شدند، که وقتی از قم
و طهران می رفتند مشهد، اسم این ها را به گوش آقا
می رساندند، ما علامت ناراحتی و اخم را در چهره ی
ایشان می دیدیم: اصلا نمی خواهم اسمشان را
بشنوم.

من بودم در کنار ایشان که این حالات را مشاهده
می کردم؛ و این ها آمدند چی؟ کاسه داغ تر از آتش
ولایت! پرچم ولایت و این ها را، این ها به عهده
گرفتند!

البته همه این مطالب را بنده گفتم و اتمام حجت
کردم، منتها دیگر بالاخره تقدیر خدا چیز دیگری بود
و ما که نمی توانیم مقابله کنیم. حالا آن مرحوم آقا
چقدر آدم خوبی بود! خب بله! مرحوم آقای که زیر
خاک است خیلی آدم خوبی است! خیلی آدم خوبی
است! بسیار، بسیار مرد بزرگی است. چقدر صفاتی
دارد و امثال ذلک.

بنا بر این نکته مهم در اینجا این است: مطالبی را

که در این سنوات اخیر [اتفاق افتاد] که خودِ بنده، اگر خود دوستان ملاحظه کرده باشند، یک قدری روشم تغییر کرده بود در این سنوات اخیر و این ادامه دارد. مطالبی را که دوستان می‌بینند، و مسائلی را که مشاهده می‌کنند، این‌ها چیست؟ تمام این‌ها باید بیاید و اتفاق بیفتد، همه. یکی می‌آید تا اینجا، از این جا به بعد ما فلان! یکی می‌آید تا اینجا، از این جا به بعد چه؟ آن یکی می‌آید تا آنجا، از آن جا به بعد... همه باید بیایند، همه‌مان باید امتحان بشویم و باید متوجه بشویم، این مسائل، نعمت الهی است برای ما. ما مواظب باشیم، مبدا خدای نکرده یک روزی همین جریان برای خودِ... بنده به رفا گفته‌ام این قضیه را، بارها گفته‌ام، گفته‌ام من وقتی گاهی اوقات بعضی از مسائلی را می‌بینم، اول تن خودم می‌لرزد! خیال نکنیم نه! به ما گارانتی و تضمین داده‌اند و قضیه تمام، شش در بهشت را ما برای شما وقف کردیم و کسی حق وارد شدن ندارد، مگر این که شما اجازه... این حرفها نیست! این مسائل نیست!

آن چه را که ما، از اوضاع و احوال بزرگان و اولیاء

خدا فهمیدیم، و از سخنانشان دریافتیم، این است که از همه مردم، آن‌ها بیشتر می‌ترسند. از همه مردم، آن‌ها بیشتر می‌ترسند، در عین این که از همه مردم و از همه افراد، رحمت خدا را بالاتر می‌دانند، لطف خدا را بالاتر می‌دانند، ولی از آن طرف، مواظبند، مبادا به خودشان بخواهند این قضیه را نسبت بدهند، مبادا خیال کنند خودشان در اینجا جایگاهی دارند؛ خود که می‌آید جلو، همه کارها را خراب می‌کند. تا وقتی که ما مطالب را به خدا نسبت بدهیم، خدایا تو می‌دهی، خدایا تو می‌گیری، خدایا تو لطف داری، خدا هم کاری ندارد: خب باشد، بهت می‌دهیم، علم می‌دهیم، قدرت می‌دهیم، چه می‌دهیم، چه می‌دهیم. همین که قضیه می‌خواهد به «ما» برگردد، «من اینم»، اگر من این حرفها را نمی‌زدم این جمعیت این‌جا نمی‌آمد! هان! اگر «من» این حرفها را نمی‌زدم ... مگر این حرفها را نزدند؟ مگر برای خود بنده نامه نوشتند که آقا بسیاری از این افرادی که هستند، ما فرستادیم؟ من هم گفتم دستشان را بگیرید، برگردانید سرجایشان!

مگر نگفتند؟ خدا چکار می‌کند؟ این بود آن‌چه

را که تا به حال به شما تعلیم می دادیم؟ این بود آن چه
را که تا به حال می گفتیم؟ این است؟ «ما» این کار را
کردیم، «ما» آن کار را کردیم، «ما» با این چند نفر
آمدیم؟ خب این چند نفر را بردار ببر همانجایی که
بودند! بهتر! اولاً یک خورده جا بیشتر می شود، بعد
هم تنفس بهتر می شود، بهتر ... بالاخره تنفس و
این ها یک محدودیتی دارد دیگر! این ها یک خورده
بیشتر می شود!

فرقش این است که ما به جای این که نیاز داشته
باشیم، تبدیل به ناز شدیم! «ی» را فراموش کردیم
«ی» را بیاوریم. نمی دانم آن دفعه گفتم در
صحبت هایم، یا در مجلس ... «ی» را فراموش
نکنید، بزرگ هم بنویسیدها! نه از این «ی» کوچک
که خدا نتواند بخواند! بزرگ! یک «ی» بزرگ، آن
نیازمان را وقتی می نویسیم، «ی» نیاز را یادمان نرود!
تا آخرش ما نیازیم! یک نفر فقط می تواند در عالم
وجود ناز کند، یک نفر یعنی یک ذات، و آن ذات
پروردگار است، ظهورش هم فقط در یک نفر است،
از او بخواهیم تنازل کنیم، یک نفر است و او هم که

از دیدگان غائب است، والسلام، تمام شد! کلّ عالم همه نیازند! او هم برای ما ناز می‌کند، ولی خود او هم در پیشگاه خدا، همان نیاز است، نیازش هم از ما بیشتر است! عجیب این جاست. امام ما علیه السلام، بیشتر از ما نیاز را احساس می‌کند، و بالاتر از ما نیاز را احساس می‌کند، جایی که جدّش فرمود که: **الفقر فخری**، فقر و نیاز من به پروردگار، فقط افتخار من است؛ من هیچ افتخار دیگری ندارم. نه پیغمبری، نه فلان، نه معجزه، نه بیا و برو و اطاعت همه جن و انس و ملائکه، این‌ها هیچ افتخار نیست؛ آنی که افتخار من است، این است که من، فقیر این درگاهم؛ همین مرا بس است و همین مرا کفایت است.

لذا این مطلب، بسیار بسیار مسئله مسئله مهمی است، همه‌مان باید متوجه این قضایا، مطالب باشیم که اولاً تجدید نظر و مطالبی که برای افراد اتفاق می‌افتد، این یک امر طبیعی و بدیهی است. این فرد، تا این مرتبه می‌تواند مسائل را درک کند، و بعد درکش تغییر پیدا می‌کند و خب نوع دیگری ...

---

۱. جامع الأخبار (للشعیری)، ص ۱۱۱.

بسیار خب! کسی که جلوی این قضیه را نگرفته!
بنده شب چهارم فوت مرحوم آقا صحبت کردم
در مشهد و گفتم پدر ما فوت کرده؛ خدا که نمرده!
هرکسی، هر جایی و هر مکانی می داند و به هرکسی،
باید مراجعه کند؛ الآن هم می گویم: شرعا، عقلا،
عرفا واجب است بر کسی که می داند در جای
دیگری و در محل دیگری و در موطن و موقف
دیگری مطلبِ بهتر، عالی تر و راقی تر به دست
می آید، اگر نرود ... و حرام است این که ... چرا
حرام است؟ این که می آید جای بقیه را می گیرد.
وقتی که تو به این مطالب اعتقاد نداری، چرا می آیی
جای دیگران را می گیری؟ چرا می آیی باعث
می شوی که موقعیت برای افراد تنگ تر بشود؟ بسیار
خب! خدا خیرت بدهد، پدر و مادرت را خدا
بیامرزد که این موقعیت را فراهم کردی برای افراد
دیگر.

علی کلّ حال، ره چنان رو که رهروان رفتند.
مکتب ما، آن چه را که تصور می کنیم و جمله آخر:
آن چه را که درک کردیم. مکتب ما، مکتب حرّیت و

آزادی است. مکتب ما، یعنی مکتبی که به دنبالش هستیم؛ حریت و آزادی است.

این مطلب را همه دوستان و همه رفقا می‌دانند، که به تنها مطلبی که من در عمر خودم، از زمان طفولیت یک همچین حالی بود تکیه کردم تا الآن، مسئله مسئله حریت است. من با مرحوم پدرم، بالاتر از این؟ هیچ کس از دوستان، رفقا، حتی هم‌بحثی‌های ایشان، به اندازه من با پدرش انقدر کلنجار نرفته! در مسائل، در مطالب علمی، در غیر علمی. در یک قضیه، همان سه سال آخر عمر ایشان، در یک مسئله توحیدی، ما با ایشان صحبت می‌کردیم. این بگو، آن بگو، آن بگو، هر دفعه می‌رفتیم مشهد، یک ساعت، فلان ...

خب نظرت چیه آسید محسن؟

گفتم: آقا جان همین است! مگر شما یک کاری بکنید، یک تزریقی، یک فلانی، ولی فکر همان است، نظر همان است.

دوباره شروع می‌شد صحبت‌مان و فلان و دیگر خسته می‌کردم و ول می‌کردم دیگر. آن آخرین مرتبه‌ای که من ایشان را زیارت کردم و دیگر ایشان

را ندیدم تا وقت ارتحال ایشان که آمدم در مشهد، آن
آخرین مرتبه زمستان بود و زیر کرسی نشسته بودم
و همین طوری فی البداهه رو کردند به من و گفتند:
آسیدم محسن! و اما راجع به شاید دیگر می دانستند که
ما آخرین باری است که توفیق زیارت ایشان را پیدا
می کنیم راجع به آن مطلبی که ما در این مدت چند
سال با هم صحبت می کردیم، مطلب حق با شماست،
ولکن باید بدانی حلوای تنتنانی، تا نخوری ندانی!
ببینید! در عین این که گفتند مطلب این است،
ولی گفتند باید بررسی. قلبا باید بررسی، شهودا باید به
این مسئله بررسی و بعد هم مشخص شد خب این
مدتی که در این مدت، چند سالی که خلاصه ما با
ایشان [بحث] داشتیم، روی چه مصالح و مطالبی
بوده.

این مکتب، مکتب حریت است، نمی گوید من
پدرت هستم ساکت شو. نمی گوید من استادت
هستم دهانت را ببند. نمی گوید مطلب من بالاتر
است، تو دیگر چه می گویی؟

از این مطالب که: جوجه چه می گوید؟ این

جوجه در آمده دارد برای ما ... نه! این مسئله نیست.

راه بزرگان، راه فهم است، راه بزرگان راه ...

اگر شما مطلبی را از روی فهم، اشتباهها هم انجام بدهید، بهتر است از این که مطلب صحیحی را از روی تقلید انجام بدهید، بدون این که بفهمید. حتی اگر اشتباه انجام بدهید، آن اشتباه، شما را جلو می برد، اشتباه شما را جلو می برد! اگر از روی فهم و درک و تفکر باشد. و آن تقلید کورکورانه شما را نگه می دارد تا در یک وقت مناسب که شما را متوقف کند. پس بنا بر این، این مکتب، مکتب حریت است، مکتب حریت، مکتب آزادی، آزادی در راه، و آزادی در انتخاب. انسان، باید با آزادی انتخاب کند، چنانچه بزرگان هم نسبت به این مسئله، این ها را بیان می کردند.

علی کلّ حال، لطف پروردگار، در همین قضایا و مسائل پیش می آید. یعنی لطف خدا می آید، در یک همچین قضایا و مطالبی، اولاً موانع را از سر راه بقیه برمی دارد؛ خب از این چه بهتر؟ به جای این که با کتک و لگد و پلیس صد و ده و نمی دانم حاضر کردن این ها را شما بخواهید ... یکی آقا بلند شو برو

بیرون، آقا مثلاً به چه درد می خورد، خودش می گوید
آقا خدا حافظ شما بنده رفتیم!

خب خدا خیرش بدهد کارش به پلیس و زنگ
زدن نرسید! این یکی. خب این لطف خدا نیست؟
خب این است دیگر. خودش زمینه پیش می آید.
واقعا من بعضی از اوقات وقتی یک مطالبی می شنوم،
می خواهم سجده شکر به جا بیاورم که یک مسئله ای
بدون دردسر حل شد، یک قضیه ای حل شد. حالا
من چقدر باید زور بزنم؟ چقدر باید حرف بزنم؟ و
چقدر باید تبعاتی داشته باشد؟ نه آقا! خیلی راحت
طرف گفت خدا حافظ! خدا خیرت بدهد! ما ده سال
پیش می خواستیم بهت بگوییم برو! ده سال هم اینجا
زیاد بودی!

این یکی. پس این لطف خدا در وهله اول، برای
برداشتن موانع است از جلوی راه دیگران؛ یک.
بسیار این مطلب، مطلب مهمی است.

مطلب دوم، هشدار به خود ما. هشدار به خود ما:
مواظب باشیم مطالب را در نظر داشته باشیم، آنهایی
که می گفتند ما بی وضو وارد درس نمی شویم و

ندارد، دعای کمیل نتیجه‌ای ندارد، خواندن قرآن ...
چرا؟ همه به مان برمی‌گردد! مجلسمان! رفقایمان!
افرادمان! این است مطلب.

این، آن‌چه را که در نظر بود خدمت رفقا عرض
کنیم، و البته مطالب دیگری هم در این زمینه هست،
که انشاءالله در جلسات دوستان که قرار است در قم
باشد، من مطالبی را آن‌جا عرض خواهم کرد و یک
قدری مطالب را روشن‌تر خواهم کرد تا این‌که رفقا
بیش‌تر از کم و کیف آن راه و مسیر بزرگان اطلاع
پیدا کنند. مطلب همانی است که مرحوم پدرمان در
روح مجرد آوردند: وقتی همه از دور آقای حداد
رفتند، ایشان چه گفتند؟ خب تمام کردند قضیه را
دیگر. خب این روح مجرد را ما باید بخوانیم دیگر!
نباید بخوانیم؟ باید بخوانیم دیگر. اگر من هیچ
معجزه‌ای از آقای حداد ندیده بودم که ده‌ها معجزه
دیدم! اگر من هیچ معجزه‌ای ندیده بودم، همین کلام
ایشان برای من کافی بود، حجت را تمام می‌کرد.

آمد پیش آقای حداد آن شخص، گفت: آقا!
آسیدمحمدحسین را دریابید! یعنی مرحوم اقا ایشان

با فلانی خیلی رفیق است و آن فلانی هم جزو مخالفین شما شده؛ ترس بر این است که او بیاید و ببرد. آقای حداد چه گفتند؟ گفتند رفت که رفت! رفت که رفت!

در حالی که نزدیک ترین فرد به مرحوم حداد پدر ما بود! حتی از آن فردی هم که این حرف را به ایشان می زد و دلسوزی می کرد ... حالا خود او رفت! خود او ... کار خدا عجیب است! خود آنی که می آمد دلسوزی می کرد، رفت! مرحوم آقا هم اسمش را آورده بودند دیگر، اسمش را آورده بودند. هنوز هم حیات دارد.

فرستاد دنبال من که من می خواهم فلانی را ببینم یعنی من را در این سفری که چند سال پیش رفته بودم. «می خواهم اسرار آقای حداد را به ایشان بدهم» گفتم اسرار را برای خودت نگه دار! بنده ملاقاتی با جنابعالی نخواهم کرد و نکردم. و واقعا هم یک مطالبی داشت و بی خود هم نبود؛ یک اسرار و مطالبی ... آنی را که استاد من رانده، من با او برخورد و ملاقات نخواهم کرد.

آقای حداد فرمودند آسیدمحمدحسین هم رفت

که رفت! ما خدا را داریم! این است مسئله. این باید در گوش ما باشد: ما خدا را داریم.

خب این مختصر عرائضی که در اینجا خدمتتان ... هان؟ بله بله! یک مطلبی در اینجا تذکر داده شده که من می خواستم عرض کنم که این اشتباه نقل شده، من تصحیح کنم.

سؤال: حکم کاشتن ناخن مصنوعی که با چسب روی ناخن می گذارند چه می باشد؟ با توجه به این که کاشتن ناخن یک امر ضروری نیست. آیا برای وضو و غسل اشکالی ندارد؟

ببینید بنده این مطلب را عرض کردم و بعد از نزدیکانمان حتی این جور دیگری نقل شد که حتی تقصیر را به گردن ما انداختند و ما هم پذیرفتیم. گفتیم عیبی ندارد، ما تقصیر را بر عهده می گیریم و آن حکم صحیح را خدمت مخدرات عرض می کنیم. نظر بنده همین بوده و الآن هم همین است، حالا شاید در بیان مطلب جوری بوده که اشتباه فهمیده شده. علی کل حال ما تقصیر را به گردن دیگران نمی اندازیم.

کاشت ناخن اشکال ندارد. بنده اطلاعی از کاشت ناخن ندارم، تا حالا ناخن خودم را هم نکاشته‌ام، ولی آن‌چه را که شنیده‌ام، این است که این کاشت، به دو قسمت هست: یک قسم این است که وقتی که با چسب این را روی ناخن می‌گذارند و بعد هم می‌توانند بردارند، و برداشتنش هم اشکالی ندارد و زحمتی هم ندارد و بعد هم دوباره می‌گذارند؛ این عضو زائد به حساب می‌آید و در موقع وضو باید جدا شود. این را در نظر داشته باشید. حکم این، حکم همان رنگ‌هایی است که روی ... اسمش؟ لاک! همین ... ما خیلی پرتیم! حکم همین لاک‌هایی است که روی ناخن می‌گذارند و این را حتماً با ماده‌ای باید در موقع وضو و همین‌طور در موقع غسل پاک کنند.

این یک مسئله است. مطلب دوم این است که ناخن را به نحوی قرار می‌دهند که دیگر جدا کردنش بسیار مشکل است و در واقع چسبیده می‌شود و دیگر کنده نمی‌شود؛ این ناخن، حکم ناخن اصلی را پیدا می‌کند، و در موقع وضو و غسل، نیازی به کندن این، نیست. اما آن رنگ و لاک‌ی که روی او می‌کشند،

او باید پاک بشود.

آن مطلبی که نقل شده، این است که بنده عرض کرده‌ام آن لاک هم، حکم ناخن را دارد. نه! الآن بنده در اینجا تصحیح می‌کنم آن رنگی که در روی ناخن هست، در موقع وضو و همین‌طور غسل باید پاک بشود.

و اما این که کاشت ناخن ضرورتی ندارد، نه، به این مسئله ارتباطی ندارد. به عنوان یک زینت اشکالی ندارد، به عنوان زینت اگر باشد اشکالی ندارد که این مسئله باشد، و حکم همان چیزهایی را دارد که انجام می‌دهند، مثل خال که حالا در ابرو و غیر ابرو، در مو و این‌ها انجام می‌شود، در آن‌ها هم حکم همان پوست اصلی بدن است و نیازی به چیز دیگر نیست و مشکلی در اینجا برای غسل و وضو پیش نمی‌آید، برای زینت هم باشد اشکال ندارد و حکمش در اینجا مباح است.

از خداوند توفیق همه را خواستاریم و می‌خواهیم که هرچه زودتر باز مجلس انس و مجلس دیدار مجدد با دوستان را فراهم کند، با یک

فرصت بیشتر انشاءالله . خداحافظ شما .

اللهم صل على محمد و آل محمد